“Datar l’origen de les ciutats númides al segle VI aC és una contribució nostra”

L’ICAC acaba de publicar el tercer volum dedicat a Althiburos (nord-oest de Tunísia) dins de la col·lecció Documenta. El llibre s’emmarca en el projecte de recerca sobre aquesta ciutat númida i el seu territori, dirigit per la Universitat de Barcelona (UB) i l’Institut Nacional de Patrimoni tunisià (INP), amb la col·laboració de l’ICAC. Els responsables del projecte, iniciat el 2006, són Joan Sanmartí (UB) i Nabil Kallala (INP). M. Carme Belarte (ICREA/ICAC) ha estat responsable d’algunes excavacions de monuments funeraris publicades ara a *Althiburos III. La nécropole protohistorique d’Althiburos-massif du Ksour*, llibre del qual és editora.

Quina aportació fan els vostres tres volums sobre Althiburos?
És difícil de valorar o quantificar, però per força és important perquè el coneixement previ del món númida era molt pobre. Nosaltres hem aclarit en primer lloc la cronologia i tenim una seqüència completa que arriba a principi del primer mil·lenni aC, i el coneixement previ no anava més enllà del segle II aC. Encara que sigui d’un lloc relativament petit i amb moltes llacunes, es tracta d’un progrés molt significatiu. Dit això, encara estem lluny de tenir un coneixement mínimament sòlid de la cultura númida.

En aquest tercer llibre us heu centrat en una necròpoli.
El projecte inicial era de la ciutat i el territori. Passa que un cop prospectat, vam veure que les restes més abundants eren els monuments funeraris. Passejant ja es veuen, reconeixes dòlmens i altres monuments funeraris, però tot i ser tan evidents no s’havien estudiat a fons. No ens hem centrat en les necròpolis: el que ens interessa és comprendre les societats.

Quina informació nova n’heu obtingut?
De la ciutat d’Althiburos, informació sobre cronologia, arquitectura urbana, cases,

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

explotació del territori adjacent, tractament dels aliments... Té una muralla del segle IV aC! De les necròpolis que hem excavat n'hem extret dades de l'estructura i organització social i també de cronologia.

Què se'n podria dir?

Hi ha diferents tipus de monuments funeraris, que han de ser el reflex de diferències socials: tombes col·lectives, de grups socialment destacats, tombes individuals... Es tracta doncs d'una societat complexa i altament jerarquitzada.

Fragment de la coberta del tercer volum sobre Althiburos publicat per l'ICAC.

La vostra recerca ha subratllat la importància de la civilització númida?

La rellevància històrica del món númida ja es coneixia per les fonts, sobretot gregues i romanes. Eren regnes molt importants, grans i rics. Se'n coneixien les grans tombes dels monarques, que són espectaculars. Però no hi ha sales de museus plenes de peces númides, justament perquè falta investigació arqueològica.

Amb quin objectiu heu dut a terme la vostra?

Saber com s'han format aquests estats. El seu grau de desenvolupament econòmic i

urbanístic és molt superior al que hi havia a la península ibèrica o el sud de França en aquell moment. Fan intercanvis amb el món fenici, treballen la metal·lúrgia del ferro... Ens ha interessat reconèixer processos de canvi des de principis del 1r mil·lenni aC. Són poblacions que ja existien, però a mitjan mil·lenni es formen les ciutats i es consoliden. Que l'origen d'aquestes ciutats és al segle VI aC és una contribució remarcable del nostre projecte! També hi ha un creixement demogràfic molt important, que es troba a la base d'aquests grans regnes, la població dels quals s'havia de comptar per centenars de milers.

Heu posat Althiburos al mapa de l'arqueologia?
Sí, perquè la ciutat i el territori, a nivells tan antics com hem excavat nosaltres, no es coneixien. No sabem l'extensió exacta de la ciutat númida, però no és de les ciutats més importants en època romana; per tant, segurament tampoc en època anterior. Falten recerques similars. Partim del desconeixement, de manera que la nostra aportació és punt de referència.

El vostre treball també servirà per donar a conèixer Althiburos al gran públic?
Som escèptics. No hi ha gaire interès per una població de fa més de 2.000 anys en una zona sovint considerada amb menyspreu per Europa. Fa anys hi vam fer una petita intervenció de museïtzació, però la divulgació hauria de venir de les institucions tunisianes. Costa, perquè Althiburos no és Cartago, és lluny de tot i no forma part dels circuits turístics.

Actualment teniu la recerca aturada per la situació política.
És així. No és possible tornar-hi perquè no hi ha condicions de seguretat per tenir-hi un equip treballant. Hauria estat important tornar-hi, completar l'excavació d'alguna tomba i excavar-ne alguna de nova, i també algun altre monument que només tenim documentat de manera més superficial.

Text: Carme Badia i Puig